شاهان کاسی

نویسنده: یزدان صفایی

از نام سی و شش شاه کاسی‌ها، یک لیست کلاسیک king list A وجود دارد که نام شاهان یکم تا ششم را دارد و پس از آن یک فضای خالی مربوط به پادشاهان بیست و چهارم تا سی و ششم، وجود دارد. برای پادشاهان یکم تا چهارم و بیست و دوم تا سی و ششم نیز، شمار سال‌هایی که حکومت کرده‌اند، باقی مانده است. نام شاهان شانزدهم تا بیست و سوم به صورت مطمئنی، از رویدادنامه‌ها و منابع معاصر مانند نامه‌های العمارنه و مهمتر از همه، از کتیبه‌های معتبر خودِ شاهان، بازسازی شده است. برای مدت‌ها محققان بر این باور بودند که نام‌های شاهان هفتم تا سیزدهم را نیز به دست آورده‌اند. لیستی آشوری Assyrian synchronistic list نام شاهان یکم تا سیزدهم را شامل می‌شود (Goetze ۱۹۶۴:۹۷)

میان سال‌های ۱۵۷۰ تا ۱۰۷۵ پیش از میلاد، تعداد شاهان کاسی زیاد نیست و بدین ترتیب روشن است که همهٔ نام‌های موجود از این دوره، همراه با جزئیات نیستند. حتی اگر ما از سی و شش شاه تشکیل دهندهٔ سلسله، نام آن‌هایی را که به سامی حکاکی شده‌اند، بکاهیم (Pinches 1917:106) پینچز Pinches نیز دربارهٔ نام شاهان کاسی‌ها تحقیقی ارائه داده است.(pinches 1917:102-107)
هیچ لیست پیوسته‌ای از سلسلهٔ کاسی‌ها وجود ندارد. از حاکمان نخستین آن، لیستی وجود دارد که تنها نام شش تن از ایشان را آورده است اما بخش میانی آن از دست رفته است و لیست دیگری Synchronistic list که سیزده شاهِ نخستین را شامل می‌شود اما نام یازدهمین، نابود شده است و نام نهمین شاه آسیب دیده است. با این وجود آثار اصلی، قرائتی خوانا را در رونوشت گردآوری شده از خط، نشان می‌دهد که می‌توان بخش آسیب‌دیدهٔ نام او را به صورت e [m-m] – [ri] – [kak] m بازسازی کرد که نوعی تلفظ از ka-ak-ri-me است که در واقع، کنیهٔ آگوم دوم Agum II است. این خوانش فضای خالی میان دنبالهٔ نام شاهان نخستین کاسی را پر می‌کند و موقعیت آگوم دوم را در رویدادنامه تأیید می‌کند.(Astour 1986:327-331)
این سیزده شاه نخستین بر اساس نظریات جورج کامرون باستان‌شناس(Cameron 1936)، می‌توان به صورت زیر گزارش کرد:

۱-گانداش، Gandash بنیان‌گذار سلسلهٔ کاسی‌ها در بابل
۲- سرآگوم یکم Agum – Ser
۳- کاشتی لیاش یکم Kashtiliash
۴- اوشی Ushi
۵- آبی راتاش Abiratash
۶- تازی گوروماش Tazi Gurumash
۷- آگوم دوم نامور به کاک ریمه یا آگوم بزرگ Agum – Kak – Rema
۸- هاربه –شیباک Harbe – Shipak
۹- تی پارک زی Ti – Park – Zi
۱۰- بورنا بوریاش Burna – Buryash

۱۱- پادشاهی ناشناخته
۱۲- کشتی لیاش دوم (۱۵۳۰-۱۵۱۲ پیش از میلاد) KashtiLiash
۱۳- اولام – بوریاش Ulam – Buryash

کاسی‌ها با سی‌وشش پادشاه لیست شده در مدت ۵۷۶ سال و ۹ ماه، طولانی‌ترین سلسله در بابل بوده‌اند. پایان لیست مربوط به سال ۱۱۵۰ پیش از میلاد است. اضافه کردن تعداد سال‌های مربوط به پادشاهان در این لیست، تاریخ آغاز سلسلهٔ کاسی‌ها را در سدهٔ هجدهم پیش از میلاد می‌رساند. یعنی زمانی‌که حاکمانِ سلسلهٔ حمورابی هنوز کنترل بابل را در دست داشته‌اند. در واقع تناقض تاریخی در این‌باره وجود دارد، بنابراین ممکن است لیست شاهان، اجداد شاهان را نیز شامل می‌شده در صورتی که این اجداد، خودشان شاه نبوده‌اند. بورنابوریاش یکم Burnaburiaš I اولین فرد کاسی است که واقعاً در بابل حکومت کرده است که دهمین شاه لیست شاهان است. پیشنهاد شده است که جد او، آگومکاکریمه Agum II) (Agum-kakrime قبل از او، بابل را کنترل می‌کرده است (Fournet 2011:1)

کتاب نامه

American Oriental Society 106(2): 327- Astour, M. C. (1986). "The Name of the Ninth Kassite Ruler." the 331.

.Press Cameron, G. (1936). History of Early Iran. Chicago The University of Chicago

Hurrian and Urartean." The Fournet, A. (2011). "The Kassite Language In a Comparative Perspective with .Macro-Comparative Journal 2(1): 1-19

Studies 18(4).The American Goetze, A. (1964). "The Kassites and near Eastern Chronology." Cuneiform Schools of
Oriental Research

Society of Great Britain and Pinches, T. G. (1917). "The Language of the Kassites." the Royal Asiatic .Ireland 49(1): 101-114